

Novice iz zatoka

S pripravi na sanacijo in ureditev Škocjanskega zatoka smo končno prišli do začetka izvedbene faze. Ureditveni načrt rezervata, ki predstavlja pravno podlago za vse načrtovane posege, je pripravljen in usklajen. Finančna sredstva za čiščenje lagune in ureditev življenjskih prostorov za ogrožene živalske in rastlinske vrste so zagotovljena. Začel se je postopek izdelave projektne gradbene dokumentacije. Vse je nared za začetek čiščenja okoli 600 metrov dolgega izlivnega dela levega razbremenilnika Rižane - Are, kar bo prispevalo k boljšim ekološkim razmeram v laguni in v sami Ari. Izvedena so bila pripravljala dela za zamočvirjanje Bertoške bonifike. V sklopu projekta LIFE Narava III so številne koristne rezultate prinesle zadnje raziskave in monitoringi pred začetkom del. DOPPS je z ekipo strokovnjakov izvedel raziskavo potencialne sposobnosti naravne repopulacije rastlinskih združb in nevretenčarjev ter spremljal stanje ptičjih populacij v zatoku. Zavod za zdravstveno varstvo Koper je izvajal monitoring kakovosti vode v laguni in v Badaševici, Fakulteta za gradbeništvo in geodezijo pa monitoring hidroloških parametrov.

foto: Borut Mozetič

Zaposleni v rezervatu smo skupaj s prostovoljci DOPPS odstranili nanose na vodnih dotokih in pokosili poti na bonifiki.

Na območju Bertoške bonifike smo zaposleni v rezervatu poleg redne košnje in vzdrževanja obstoječih poti s prostovoljci DOPPS izvedli tudi več čistilnih akcij. Počistili smo naplavljen odpadke ob laguni ter odstranili nekaj manjših nelegalnih zajezev na levem razbremenilniku Rižane - Ara, ki so zmanjševale dotok sveže sladke vode v laguno Škocjanskega zatoka. Odstranitev večjih zajezev in čiščenje odpadkov iz struge Are pri stari bertoški cesti je finančno omogočila Agrarija Koper. V sodelovanju z rečnim nadzornikom in koprsko pisarno Agencije RS za okolje smo zagotovili stalen pritok sladke vode iz Rižane v laguno Škocjanskega zatoka tudi v poletnih mesecih.

V oktobru 2002 smo začeli s pripravljalnimi deli za ureditev sladkovodnega dela rezervata, ki je del projekta Renaturacija in ohranjanje habitatov in ptic v naravnem rezervatu Škocjanski zatok, neposredno financiranega iz programa EU LIFE Narava III. Izbrani izvajalec del Tisa d.o.o. je odstranil 2500 dreves na 3 ha velikem območju opuščene sadojnake na Bertoški bonifiki. Po izvedbi del so bili rezultati takoj vidni. Na območju bivšega sadojnake, ki je v depresiji, se je nabrala deževnica. Tam se je takoj začelo zadrževati in prehranjevati večje število vodnih ptic, predvsem rac. Z urejanjem vlažnih oziroma močvirnih travnikov in sladkovodnega močvirja ter oblikovanjem krožne

foto: Brane Koren

Začela so se dela na terenu. Kot pripravo na začetek oblikovanja sladkovodnega močvirja, s katerim bomo po terminkem planu projekta LIFE Narava III začeli spomladi 2003, smo v oktobru 2002 odstranili opuščeni sadojnaki na Bertoški bonifiki.

učne poti bomo nadaljevali v letu 2003, ko bomo izvedli tudi glavno predvidenih del.

Z rednimi terenskimi obhodi smo zagotavljali izvajanje varstvenega režima na celotnem območju naravnega rezervata Škocjanski zatok in njegovega vplivnega pasu. Nadzornik je na rednih terenskih obhodih posebno pozornost posvetil spremljanju stanja na dotoku levega razbremenilnika Rižane v laguno, upravljanju zapornic na Ari, stanju na obstoječih izpustih meteoritnih vod in odlaganju odpadkov v rezervatu in njegovi neposredni bližini. O vseh kršitvah sproti obveščamo pristojne inšpekcijske službe, ki na podlagi pooblastil ustrezno ukrepajo. V sodelovanju z njimi po svojih najboljših močeh prispevamo k zmanjšanju onesnaženja v okolici zatoka.

Kljub številnim intervencijam inšpekcijskih služb se problematika nelegalnega odlaganja odpadkov, ki že vrsto let meče slabo luč na mesto Koper, nenehno ponavlja. Nobena zapornica oziroma druge fizične ovire, ki preprečujejo odlaganje smeti na divja odlagališča, ne zaležejo toliko kot ozaveščanje in izobraževanje ljudi. K temu smo pripomogli s številnimi predavanji, naravoslovnimi dnevi in ekskurzijami, ki jih na kratko predstavljamo na naslednji strani.

foto: Brane Koren

Želeli bi si, da bi bil ta posnetek iz okolice zatoka iz preteklega desetletja. Žal je bil posnet v novembru 2002. Govori o brezvestnem odnosu posameznikov, ki meče slabo luč na mesto Koper in vse njegove prebivalce.

Zadnje leto v zatoku 132 vrst ptic

Spremljanje stanja naravnih vrednot je ena izmed osnovnih strokovnih dejavnosti pri upravljanju naravnega rezervata Škocjanski zatok. V ta namen člani DOPPS vsak teden popišemo ptice na območju naravnega rezervata. Kako poteka naše delo?

Zjutraj, takoj po sončnem vzhodu, ko so ptice najbolj aktivne, se odpravimo na teren. Pri opazovanju ptic si pomagamo z daljnogledom in teleskopom. Teleskop nam zaradi večje povečave omogoča prepoznavanje predvsem vodnih ptic (ponirki, kormorani in race) ter pobežnikov (martinci, prodniki, kljunčiči, deževniki...), ki počivajo ali se prehranjujejo na bolj oddaljenih delih polsane lagune. Osebe znotraj posamezne vrste preštejemo in tako dobimo podatke o številčnosti pojavljanja posameznih vrst skozi različna obdobja v letu.

foto: Bojan Marčeta

Z ureditvijo lagune bomo omogočili gnezdenje beločelemu deževniku, ogroženi vrsti, ki zadnja leta v močno zmanjšanim številu gnezdi le še na poljih severnega dela lagune.

Ptice določamo na podlagi predhodno pridobljenega znanja in izkušenj, če pa smo še vedno v dvomih, si pomagamo s slikovnimi priročniki za prepoznavanje ptic. Določamo jih tudi po oglašanju in petju, zlasti v času gnezditve, ko samci s petjem in razkazovanjem pogosto označujejo svoje gnezditveno območje. Ta način nam je v veliko pomoč pri ocenjevanju števila gnezdečih ptic v naravnem rezervatu Škocjanski zatok. Večletne raziskave nam bodo omogočile primerjavo podatkov o številčnosti posameznih vrst ptic v času gnezditve, selitve in prezimovanja skozi daljše obdobje. Na ta način bomo lahko ocenili, kako uspešni smo bili pri izvajanju sanacijskih in renaturacijskih ukrepov v zatoku.

V času od 02.08.2001 do 11.10.2002 smo v skladu s projektno nalogo Raziskave in monitoring Škocjanskega zatoka - stanje avifaune (del projekta LIFE Narava) opravili 61 terenskih popisov celotnega območja naravnega rezervata Škocjanski zatok. Posebno pozornost smo namenili kartiranju gnezdišč in od marca do avgusta 2002 opravili še 8 dodatnih popisov. Na območju NRŠZ smo evidentirali kar 132 vrst ptic. Popisali smo 37 vrst gnezdišč, 13 vrst je gnezdilo v neposredni bližini rezervata, 82 vrst pa smo opazovali v obdobju spomladanskega in jesenskega preleta ali na prezimovanju. V obdobju selitve in prezimovanja se najbolj množično pojavljajo rečni galeb, mlakarica, liska, kreheljc, rumenonogi galeb, mala bela čaplja, raca žličarica, siva čaplja, trstni strnad, zelenonogi martinec in veliki škurh. Z Rdečega seznama ptičev gnezdiščev (Aves)

Slovenije na območju rezervata gnezdiijo naslednje vrste: čaplja, mokož, zelenonoga tukalica, beločeli deževnik, divja grlica, čopasti škranjec, slavec, brškinka, svilnica, rakar, srpična trstnica, rjava penica, rjavi srakoper in veliki strnad.

Na podlagi pridobljenih podatkov smo podali predloge ukrepov za povečanje in ohranjanje ogroženih vrst ptic v času preleta in prezimovanja ter ohranjanje gnezdišč in oblikovanje novih gnezdiščnih habitatov. V zatoku je kar 10 vrst gnezdiščnih ogroženih zaradi pomanjkanja primernih gnezdiščnih prostorov. Najbolj sta ogrožena čaplja in beločeli deževnik. Njun obstanek je v veliki meri odvisen od prihodnje ureditve rezervata.

Naravoslovni dnevi in ekskurzije

Škocjanski zatok smo na številnih ekskurzijah predstavili različnim študijskim in drugim skupinam: podiplomskim študentom Varstva naravne dediščine z Biotehniške fakultete, udeležencem mladinskega ornitološkega raziskovalnega tabora Dornberk 2002, direktorjem 16 BirdLife-ovih partnerskih organizacij s celega sveta, članom Društva za varovanje okolja Pangea iz Kopra in drugim. Slednjim se želimo ob tej priložnosti zahvaliti, da so rezervat in delo DOPPS-a predstavili na koprski prireditvi Oživila ulica.

V sodelovanju z OŠ Pinka Tomažiča in OŠ Janka Premrla - Vojka že drugo leto na območju naravnega rezervata organiziramo naravoslovne dni za razredno in predmetno stopnjo. Izvedba naravoslovnih dni poteka v dveh delih. Na predavanju z diapositivni učencem predstavimo zgodovino mesta Koper in nastanek Škocjanskega zatoka ter rastline, živali in njihove življenjske prostore. Poseben poudarek je namenjen spoznavanju ptičjega sveta in bodoči ureditvi naravnega rezervata Škocjanski zatok. Sledi obisk rezervata in delo na terenu ter izpolnjevanje učnih listov. Učenci s pomočjo mentorjev поблиže spoznajo naravno bogastvo največjega polsane mokrišča v Sloveniji ter pomen in vire ogrožanja sredozemskih mokrišč.

Mladi vedno dajejo upanje v boljšo prihodnost. Na vprašanje, kako bi oni uredili rezervat, da bi v njem lahko živele ogrožene vrste rastlin in živali, so odgovarjali zelo ozaveščeno in s skrbjo za varstvo narave. Nekaj prispevkov je objavljenih na zadnji strani biltena, ostale pa si lahko preberete na naši spletni strani www.skocjanski-zatok.org. Učencem in njihovim učiteljicam se zahvaljujemo za sodelovanje in prispevke.

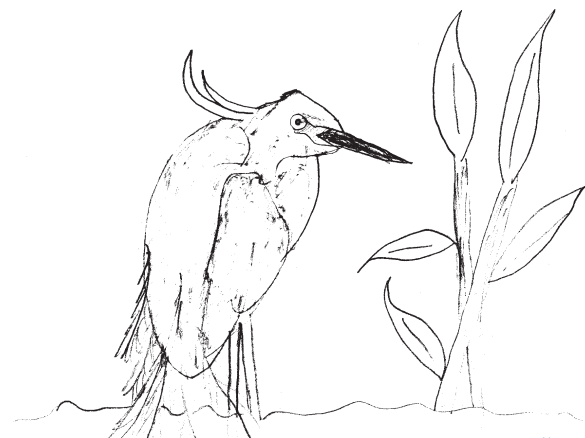
foto: Tomaž Mihelič

Učenci koprskih osnovnih šol že drugo leto spoznavajo živi svet Škocjanskega zatoka na naravoslovnih dnevih.

Kako bi Škocjanski zatok uredili naši osnovnošolci

Aleksander Benčič, 3. razred (OŠ Pinka Tomažiča):

Počistil bi vse odpadke, uredil sprehajalne poti in usposobil posebne vodiče, ki bi obiskovalcem razkazali Škocjanski zatok in osveščali o njegovem varovanju.

risba: Žiga Šema,
7. razred (OŠ Janka Premrla - Vojka)
Mala bela čaplja.

Sara Cerkvenič, 4.b razred (OŠ Pinka Tomažiča):

Škocjanski zatok bi lahko ohranili tako, da ne bi spuščali strupenih snovi v vodo, ne bi metali papirčkov in drugih odpadkov v naravo in ne bi motili ptic, ko gnezdijo.

Jan Rebec, 7.c razred (OŠ Janka Premrla - Vojka):

Najprej bi poglobil laguno. Potem bi uredil dotok Rižane. Prepovedal bi vse posege v naravo in tako ohranil ogrožene rastlinske in živalske vrste.

Alen Šimić, 7.a razred (OŠ Janka Premrla - Vojka):

Počistil bi vse smeti, ki onesnažujejo okolje in tako bi privabil še več ptic in druge živali. Prepovedal bi odlaganje odpadkov na to območje.

Edvin Čatić, 7.b razred (OŠ Janka Premrla - Vojka):

Vse bi očistil. Prepovedal bi odlaganje smeti. Kdor bi poskušal onesnažiti ta kraj, bi mu dal veliko kazni.

Sandra Cvišič, 7.c razred (OŠ Janka Premrla - Vojka):

Naredila bi dostop sladki vodi do zatoka. Kaznovala bi tiste, ki onesnažujejo zatok. Zasipavanje ne bi bilo dovoljeno. Vsi ljudje bi imeli dostop do zatoka.

Nastja Cepak, 7.a razred (OŠ Janka Premrla - Vojka):

Spet bi poglobila dno. Del Rižane bi preusmerila nazaj v zatok. Uredila bi kanalizacijo in očistila odpadke.

risba: Neža Mikuletič

Škocjanski zatok, kot ga je leta 2000 doživela Neža Mikuletič iz Huma, takrat petošolka.

OAZA NA PRAGU KOPRA

bilten Naravnega rezervata Škocjanski zatok

številka 3, december 2002

Od vizije k resničnosti

Drugo polletje 2002 je bilo za Škocjanski zatok prelomno. Mestna občina Koper in drugi soglasodajalci so dali soglasja k predlogu Ureditvenega načrta za območje naravnega rezervata Škocjanski zatok.

Priprava ureditvenega načrta je sedaj končana, sledi le še sprejem na Vladi RS. Tako je bil narejen bistven korak naprej, saj načrtovana sanacija in ureditev rezervata s tem dobiva pravno podlago. Ministrstvo za okolje, prostor in energijo je potrdilo financiranje odstranjevanja sedimenta iz lagune, ki se bo začelo v letu 2003. Pot za dokončno ureditev rezervata je široko odprta!

Naloge, ki jih je DOPPS sprejel s podpisom koncesijske pogodbe za upravljanje naravnega rezervata Škocjanski zatok, opravljamo z veseljem in polno odgovornostjo. Ob veliki podpori in sodelovanju vladnih služb, nevladnih organizacij, podjetij in številnih posameznikov, ki se jim za njihovo sodelovanje in pomoč iz srca zahvaljujemo, Škocjanski zatok ponovno postaja zeleno srce Kopra. Hkrati nas uči boljšega odnosa do okolja, drugačnega gledanja na rabo prostora in spoštovanja enkratnosti in neponovljivosti narave.

Vsem bralcem biltena in prijateljem Škocjanskega zatoka želimo vesel Božič in srečno novo leto.

Nataša Šalaja in Borut Mozetič
Društvo za opazovanje in proučevanje ptic Slovenije - DOPPS

panoramska risba: Damijan Jerič

Od vizije k resničnosti: vedno bolj se bliža dan, ko bo Škocjanski zatok spet oaza in ponos mesta Koper.

DOPPS-ova predavanja v Kopru

Vabimo vas na DOPPS-ova redna predavanja, namenjena izobraževanju in ozaveščanju širše javnosti, ki bodo v prihodnjem letu potekala v prostorih Kluba študentov Občine Koper, Cankarjeva 9a, s pričetkom ob 18. uri. Obisk predavanj je brezplačen.

- 16. januar 2003: **Naravni rezervati - izjemna priložnost za mednarodno sodelovanje na področju varstva narave** (predavata Kajetan Kravos in Borut Mozetič)

Predavateljica bosta predstavila vzporednice med rezervatom ob izlivu Soče in Škocjanskim zatokom, njune naravovarstvene uspehe in prihodnje vizije v luči sodelovanja v Mreži upravljalcev severno-jadranskih mokrišč.

- 13. februar 2003: **Palagruža - drobna oaza sredi Jadrana** (predava Slavko Polak)

Predavanje je izjemna priložnost, da se seznanite z nadvse zanimivimi odkritji enega redkih ornitologov, ki mu je uspelo raziskovati na tem majhnem otočku sredi Jadranskega morja.

- 13. marec 2003: **Pelješac** (predava Borut Rubinič)
- Živalstvo in druge znamenitosti polotoka Pelješca v južni Dalmaciji, kjer se srečamo s sredozemskimi kupčarji, kraguljimi orli, mufloni in celo šakali, vam bo predstavil njegov dober poznavalec.

generalni sponzor DOPPS

REGIONALNI CENTER ZA OKOLJE
za srednjo in vzhodno Evropo

DANCEE
Danish Cooperation for Environment in Eastern Europe
Ministry of Environment and Energy

LUKA KOPER

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA OKOLJE IN PROSTOR

Foto: Nataša Šalaja
Delfak živega sveta na travnikih Beruške točifike.